

Aloitteleva yhdyshenkilö voi pitää kirjasta käytännön käsikirjana, koska siinä annetaan selkeitä ja melko yksityiskohtaisia neuvoja alkoholiongelmaiseen suhtautumisesta. Esimerkkinä: Alkoholiongelmaisilla yksilöllisistä piirteistään huolimatta on monia yhteisiä piirteitä, kuten auliit lupaukset raitistumisesta ja parannuksesta. Hoito ei onnistu, jos verukkeisiin, henkilösuojaan tai muihin vastaaviin tekijöihin ei rohjeta puuttua.

Esipuheessa tekijät mainitsevat, että he ovat tarkoittaneet kirjasen terveydenhoitajille, työpaikkalääkäreille, henkilöstöpäälliköille, työnjohdolle, työsuojeluvaltuutetuille ja luottamusmiehille, toisin sanoen kaikille niille, jotka joutuvat tämän ongelman kanssa tekemisiin. Kirjaan on sisällytetty melko paljon asiaa, joten syventymistä se lukijalta vaatii. Kuvituksesta pääsee nopeasti ja helposti käsitykseen kirjan sisällöstä. Nämä kuvat ovat käyttökelpoista opetusmateriaalia. Kuvittajan hienotunteisuudesta johtuu, että nainen ongelmajuojana on unohtunut? Kuva olisi ehkä kiinnittänyt huomion myös naispuolisiin ongelmaisiin.

Lääkärin kannanotto antoi selkeän kuvan siitä, miten hoidossa pitäisi edetä asteittain. Aluksi pitäisi herättää hoitomotivaatio, joka tällä hetkellä on kohtalaisen helppo tehtävä, koska jokaiselle etuisuudet (sairausajan palkka ja työpaikan säilyminen) ovat tärkeitä. Raittiusmotivaation herättäminen tuppisuu-suomalaisessa onkin jo vaikeampi tehtävä. Viimeiseen vaiheeseen, raittiusmotivaation vahvistamiseen asti, hoidossa nykyisellään päästään harvoin.

Liitteenä on Veitsiluoto Oy:n hoitoonohjausmalli sekä otteita SAK:n ja STK:n suosituksesta alkoholin ja huumeaineiden haitatekijöiden vähentämiseksi työelämässä.

Mielestäni kirjasen tekijät ovat onnistuneet työssään.

*Elsa Lindahl*  
työterveydenhoitaja

★

Kokonaisuutena kirjasta voi pitää hyvänä. Kirjasen tekijät esittävät suunnan, jota on kuljettava eteenpäin, vaikka matkaa vielä onkin.

Häiritseväksi puuttee koin sen, että kirjasta puuttuu selvä analyysi, miten salailusta tulisi päästä eroon. Tekijät ovat myös vain osittain koskettelleet alkoholiongelmaisen työsuhteasiasiaa.

*Ossi Ahokas*  
työsuojeluvaltuutettu

★

Aikaisempaan laitokseen verrattuna on kirjassa otettu hyvin huomioon saadut kokemukset ja kehitys maassamme alkoholiongelmakysymyksessä. Teksti on konsentroitua ja keskeiset asiat sisältävää. Siksi se antaakin asianmukaisen ja tarpeellisen tiedon, jotta alkoholiongelmaisen auttamistyöhön ryhtyvä ja sitä jo pitempäänkin tehnyt saa selkeän kuvan tehtävästä. Tekstin kokonaisuuden omaksuminen vaatii hyvää keskittymistä miltei jokaiseen sanaan. Ylimalkainen lukeminen ei hyödyttäne, vaan silloin kannattaa yksinomaan katsella asiallisesti ja hyvin informaatiota antavat kuvat. Kirjanen soveltuu siis hyvin pinnallisempaan ja syvällisempään asian tutkimiseen lukijan tarpeiden mukaan.

*Risto Hilanka*  
lääkäri

★

Alkoholiongelmien ehkäisy ja hoito työyhteisössä -kirjanen on mielestäni varsin asiallinen painos. Tilastojen lisäksi se on värikäästi kuvitettu tavalla, joka kertoo puhdasta asiaa. Suositellen siihen tutustumista työpaikoissa, joissa ollaan valmistelemassa hoitoonohjausmallisääntöjä.

*Pekka Paavilainen*  
pääluottamusmies

★

Kaikki nämä henkilöt, joiden näkemyksiä Alkoholiongelmien ehkäisy ja hoito työyhteisössä -kirjasta on tässä esitetty, työskentelevät Oy Wärsilä Ab:n Turun telakalla.

## Tulenkantajien uusi tuleminen

*Kirjailijat puhuvat. Tulenkantajat. Toimittanut Ritva Haavikko. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 327. Vaasa 1976, 273 sivua*

Tulenkantajat ovat viime aikoina marssineet uudelleen esille, kun heidän muistelmahaastatteluitaan on julkaistu erityinen kirja. Teoksesta käy ilmi, miten monin tavoin tulenkantajien käsitettä on pyritty rajaamaan. Eräille se on 1920-luvun nuorten runoilijoiden ryhmä, eräille seurustelupiiri, toisten mielestä oikeita tulenkantajia oli vain kaksikymmenluvulla, muutamat venyttävät ryhmää seuraavan vuosikymmenen puolelle. Joku sanoo, että tulenkantajia oli vain yksi, Olavi Paavolainen, joidenkin mielestä kysymyksessä on itsenäistymisen jälkeinen uusi elämänote. Keskustelu on osoittanut, että tulenkantajiksi pyrkiviä on nyttemmin ahdinkoon saakka. Veljentyttäreni 5-vuotias poika ilmoitti minulle olevansa myös tulenkantaja. Ehkä tuo nimitys on niin kiehtova, että jo se vetää puoleensa. Tunghos tuskin olisi niin suuri, jos ryhmän nimenä olisi ollut vaikkapa "pöperönpöyryttäjät".

Nuoret runoilijat ja taiteilijat seurustelivat 1920-luvulla kahviloissa, huvittelivat jazzin tahdissa tai tunsivat boksi-illoissa joskus "jumalallista ja romanttista väristystä". Suitsutuksen palaessa maisteltiin kotitekoista, "paheelista" absinttia, hurmioduttiin runoista, rytmistä ja makeasta viinistä.

Tavallinen kohtaupaikka oli Markan kahvila, jota nimitettiin myös Hattupään kahvilaksi. Se sijaitti nykyisen Stockmannin

paikalla ja siellä istuttiin pariisilaiseen tapaan katutasossa, päällysvaatteet yllä ja hattu päässä, mistä kahvilan lempinimi. Mika Waltari on säilyttänyt näitä tunnelmia romaaniinsa *Palava nuoruus*. Toinen suosittu paikka oli Pagod, jossa Mika Waltari ja Armas J. Pulla yhdistyivät seikkailuromaaneja tuottavaksi nimimerkiksi Kapteeni Leo Rainio. Kun tuon kahvilan nimi sittemmin muutettiin Mikadoksi, sai Pulla aiheen närkästyä: miksei yhtä hyvin Pulladoksi. Bronda oli niin ikään erään ryhmän, varsinkin kuvataiteilijoiden, suosima paikka, jossa Einari Vuorelan muistelun mukaan joskus juotiin tukevastikin.

Kirjailijoiden tärkeitä tukikoh tia oli erääseen aikaan Linnunlaulun täysihoitola Gallen-Kalle lan Tarvaspään takana. Siellä vietettiin intiimejä elämää, mutta Kurjensaaren mielestä salakuljetusspriin ryyppääminen ei siellä ollut ongelma vaan keskustelujen piristäjä. Mika Waltari muistelee puolestaan, että Aaro Hellaakoski sai runokokoelmastaan *Me kaksi tekijänpalkkiona* tuhat markkaa, joilla tämä hankki kymmenen litran pirtukanisterin nauttiakseen sen työhuoneensa hiljaisuudessa.

Nuoren runoilija- ja taiteilijapolven alkoholin käyttöä kieltolaki-Suomessa on suuresti paisuteltu. Luultavasti Onni Halla osuu muistelussaan aivan kohdalleen: "Tulenkantajien aikoinaan saama legendaarinen, yli maan kantanut paheellinen maine on sekin suuresti liioiteltu. Totta puhuen on sanottava, ettei tulenkantajien alkoholin käyttö ollut lähimainkaan niin tavatonta kuin kerrottiin, ikään kuin se olisi ollut meidän yhdessäolijemme tärkein syy. Alkoholiliittynyt eräänlaisena vapauttavana tekijänä seurusteluun, vaikka se eräille myöhemmin osoittautui varsin vaaralliseksi. Omalta kohdaltani voin sanoa, että olen sillä lailla tehty, ettei minusta tulisi alkoholistia millään. Voin kyllä alussa olla mukana yhdessä jos toisessakin, mutta elimistöni määrää rajan, jonka yli en voi mennä, vaikka

mieli tekisikin." Onni Halla muistaa toisenkin alkoholihumalaan harhautumattoman kirjailijan, Toivo Pekkasen.

Mutta aivan ilmeistä henkistä ja baccholaista vapautumista merkitsi tulenkantajien polvelle pyhiinvaellusmatka Pariisiin. Siellä Waltari kirjoitti Suurta illusioniaan ja haltioitui aluksi juomaan tukevasti ystäviensä kanssa: "Mutta enhän minä alkoholin nauttimiseen ja intoutumiseen sen kummemmin seuraa tarvinnut. Dômessä oli aina taiteilijoita, siellä oli virolaisia, siellä oli albanialaisia ylioppilaita, samoin pitkin Boulevard Saint-Micheliä tapasi eri maiden ylioppilaita. Lopputulos oli se, että olin kolmen vuorokauden kuluttua hirvittävän vapisevassa kunnossa ja tajusin itsekkin, että tästä täytyy nyt kerta kaikkiaan tulla loppu. Olin vielä tehnyt sen erehdyksen, että olin juonut absintin korvikkeena Pernod'ta; toinen laji oli Amourette, joka tietysti jo nimellään innosti minua."

Kun kirja sitten on valmis, on taulu pestävä puhtaaksi. Mika Waltarin nuoruudessa se tavallisesti tapahtui kolmen vuorokauden alkoholikuurilla, minkä lisäksi toipuminen vielä vei pari päivää. Suuren illusionin jälkeen 19-vuotias kirjailija teki retken Bretagneen, jonka vaikutelmista aikanaan syntyi pienoisoromaani *Fine van Brooklyn*. "Ilmeisesti Bretagne pelasti minut myös siitä tyhjyyden tunteesta, joka muuten seuraa jokaista valmistunutta työtä. Jos minun olisi ollut pakko jäädä Pariisiin, olisin luultavasti sittenkin ruvennut ryyppäämään uudestaan. Nyt minusta oli aivan ihanaa kun saatoin juoda jonkin lasin valkoviiniä, ja Carnacin täysihoitolassa erikoisesti siideriä, siis bretagneista omenaviiniä, joka oli siellä yleisin juoma ja tavattoman halpaa. Tämän matkan ansiosta alkoholi ei ollut minulle ongelma kirjan vaatiman ponnistuksen jälkeen niin kuin tavallisesti, jolloin kirjan valmistuttua on pakko pyyhkiä taulu puhtaaksi ja lyödä kaikki sirpaleiksi, jotta pysyisi nöyränä."

Tulenkantajille Ranskan-mat-

kat olivat vain lyhyitä käyntejä. He eivät joutuneet sukeltautumaan romantiikan takana väijyvään lohduttomaan kurjuuteen kuten esimerkiksi Tito Colliander, joka kapakkalaulajan ammatissa tunsu vajoavansa yhä syvemmälle (Kohtaaminen, 1972). Tulenkantajille Pariisi oli hurmiota, kuten sitä luonnehtii Onni Halla muistelmapalassaan: "Café du Dôme ja La Rotonde vyöryttivät ihmisvirtoja silmiemme editse, väräjävä päivän savu kaupungin yllä, siniset illansuut ja jopa myöhäisiltojen vähäiset sateenryöpsähdyksetkin saivat meidät nuoruudenriemusta hypähtelemään käsi kädessä melkein tanssiaskelin myöhäisautioilla sivukauduilla. Silloin me olimme vielä nuoria, silloin me olimme lähellä toisiamme, silloin me olimme vastaanottavaisia kaikelle uudelle ja ennennäkemättömälle. Silloin nautimme kaikesta tuosta. Se oli silloin, vuonna 1929."

*Eero Saarenheimo*

## Mustesieni ja alkoholi

*Harmaja, Harri, Korhonen, Mauri & Åkerblom, Hans: Myrkkysienet ja sienimyrkytykset. Helsinki 1976, 52 sivua*

Olin kuullut paljonkin siitä, että mustesieni ja alkoholi eivät sovi yhteen. Yllätyin kuitenkin huomattessani, että mustesieni — herkkulinen ruokasieni — mainitaan myrkkysienioppaassa. Perusteluna lienee se, että myrkytystila saattaa olla vakavakin.

Sieni, jolla on tällainen antibuksen kaltainen vaikutus, on tarkemmin sanottuna harmaa mustesieni (*Coprinus atramentarius*). Myrkytyksen ilmaantumiseksi ei alkoholia välttämättä tarvitse nauttia samanaikaisesti sienien kanssa — parin vuorokauden sisällä riittää. Lähisukulainen, suomuinen mustesieni, ei